MISCELLANEA.

1/ Łubieński Władysław Alexander X.,Mowa na seymie ordynaryinym w Warszawie dnia 22.paźdz.roku 1766.-K nlb.4.- E_{XXI}Str.444.-

2/ Sołtyk Kajetan,Informacya krotka o Akademii Krakowskiey N.Stanisławowi Augustowi roku 1766 podana.- K nlb.6.- E_{XXIX} str. 60

3/ Sierakowski Wacław,Opera w muzyce na honor Ś.Stanisława/178../.-K nlb.12.- E_{XXVIII} str. 65

4/ Klemens XIII,Naymilszym Synom,mężom przezacnym Stanowi senatorskiemu Królestwa Polskiego List z dnia 12.września 1767r.-K nlb.1.-E_{XIX}Str.291.-

5/ Repnin Mikołay Xże,Declaration - Deklaracya Stanom skonfederowanym z 14 paźdz.1767r.-K nlb.1.- E_{XXVI} str. 249

6/ Borch Jan Jędrzej Józef,Mowa na dziękczynienie za konferowaną pieczęć dnia 19.Octob.1767.-K nlb.1.- E_{XIII}Str.268.-

7/ Turski Feliks X.,Mowa na seymie roku 1767 dnia 6. paźdz.w Warszawie.-K nlb.1.-

8/ Poniatowski Stanisław August,Mowa dnia 5.maja na seymie 1773 i nota podana ministrom dworów.-K nlb.2.- E_{XXV} str. 18.

9/ Turski Feliks X.,Mowa na Radzie Senatu dnia 8.lutego 1773 w Warszawie.-K nlb.3,-

10/ Turski Feliks X.,Mowa na sessyi seymu w Senacie dnia 24.kwietnia 1773,-i dnia 29.kwietnia 1773 i dnia 6. maja roku 1773.-K nlb.4.-

11/ Poniatowski Stanisław August,Mowa dnia 10 maia na seymie 1773.- K nlb.4.- j.w.

12/ Stanisław August,Mowa na seymie dn.12 Octobris.- K nlb.1.- j.w.

13/ Sułkowski Antoni,Głos na sessyi seymowey dnia 11.maia 1773.-K nlb.4.- nieznane E

14/ Turski Feliks X.,Mowa na sessyi seymowey w Senacie dnia 10.maia 1773.-K nlb.2.-

15/ Klemens XIII,List do Ludwika XV w sprawie Jezuitów.- 1762.-K nlb.2.-E_{XIX}Str.291.-

16/ Actum in Curia Regia Varsaviensi feria sexta post festum Sancti Lucae Evangelistae proxima A.D.1767.- K nlb.3.-E_{XII}Str.40.-

17/ Kossakowski Ant.Kazimierz,Do narodu y potomności o okropnym przypadku przez J.K.M.w r.1771 dnia 3.listopada doświadczonym.-Str.VIII.-E_{XX}Str.133.-

18/ Zabrani obywatele polscy do pozostałych współobywatelów swoich w dzień imienin N.Pana 1773.-K nlb.2.-

19/ Sołtyk Kajetan,Instrukcya swemu synowcowi Stanisławowi roku 1771.-K nlb.12.- E_{XXIX} St. 64

20//Branicki Jan Klemens/,Opisanie złożenia ciała S.P. J.O.Hetmana W.K.(1771?).-K nlb.2.-E_{XIII}Str.319.-

21/ Akt limity podany od Jego Królewskiey Mci i Akt podany od laski seymowey./B.m.dr.i r./(Warszawa 1773) ~~K nlb.~~ K nlb.4.-/Błąd introl.,bo oba akty przestawione/.- E_{XII}Str.89.-

22/ Instrukcya delegatom,-K nlb.4.-E_{XVIII}Str.587.-

Informacya Krotka
O Akádemii Krákowſkiey

NAYIASNIEYSZEMU

STANISŁAWOWI
AUGUSTOWI
KROLOWI Polſkiemu,
Wielkiemu XIĄZĘCIU Litew: &c.
w Wárſzáwie Roku 1766. *podána.*
przez Iáśnie Oſwieconego Xiążęcia
KAIETANA SOŁTYKA,
Biſkupá Krákowſkiego, Xiążęcia Siewierſkiego, teyże Akádemii Kánclerzá, oraz Apoſtolſkiego i J. K. Mci Wizytátorá.

AKádemia Krákowſka początek ſwoy wzięłá od KAZIMIERZA *Wielkiego*, i założona byłá *pro legendo Jure Canonico tum Civili, Medicinis, & Artibus liberalibus.*

Dopełnienie záś ſwoie *quò ad Univerſitatem Scientiarum* odebráłá od WŁADYSŁAWA JAGIEŁŁA, ktory wolność uczenia w niey Teologii, y approbacyą oney od Papieża BONIFACEGO IX. otrzymał.

Prowent erekcyonalny tey Akádemii tákowy od Krolow opátrzony. KAZIMIERZ *Wielki* náznáczył ná Profeſsorow Práwá grzywien 280. z Zupp Wielickich. Ná Profeſsorow Filozofii z Zupp tychże grzywien 50. (ktore znáczą grzywny *Argenti puri*) tych zaś wſzyſtkich od wiekow Akádemia nie odbiera. WŁADYSŁAW zaś JAGEŁŁO náznáczył nayprzod dla Teologow ná Cle Krákowſkim grzywien ſto, á gdy potym *Beneficia* w Kollegiacie S. FLORYANA Teologom inkorporował, też grzywien ſto applikował Filozofom, zá ktore teraz tylko fl. 160. Akádemii Cło wypłaca.

Ten cáły ieſt funduſz Akádemii w pieniądzách gotowych od Krolow Fundatorow obmyślony.

Inkor-

Inkorporowáli potym Krolowie niektore *Beneficia*, iako to Kánonie y Prelatury u S. Floryaná Teologom WŁADYSŁAW JAGEŁŁO: Plebánie w Proſzowicách y Stárym Korczynie Filozofom ZYGMUNT AUGUST: Proboſtwo S. Floryaná Teologom STEFAN BATORY: Plebánią Wielicką ná Profeſſorow Francuſkiego y Niemieckiego ięzyká AUGUST II.

Zadnego innego funduſzu od Krolow Akádemia nie ma.

Opátrzenie iey potym większych prowentow ſtáło ſię naypryncypálniey przez Biſkupow Krákowſkich inkorporacyą Kánonyi Kátedrálnych, Beneficiow, Dziesięcin, Wioſek, tudzież przez innych Duchownych, iako też przez ſamych Akádemikow znáczne fundácye czyniących, á bárdzo máło przez Swieckich Dobrodzieiow: co ſię obiaśnia z opiſania wſzyſtkich fundácyi *in Actis Viſitationis.*

Z tym wſzyſtkim, lubo tyle oſob i wiekow w opátrzenie intrat Akademii wpływáło, poſtáremuż ták ieſt teraz uboga *in corpore* (wyiąwſzy kilku *in particulari annexas Cathedris dotes* máiących) iż dziwić ſię należy, iak może dotąd *ſubſiſtere*, co *ex ſequenti* teráznieyſzych intrat *patet enucleatione.*

Prowenta *in communi totius Univerſitatis* wynoſzą tylko ná Rok *circiter* Złotych Pol: 4147.

 Te

Te *expenduntur* ná reparácyą czyli konserwácyą trzech wielkich Kollegiow Akádemicznych, i czwartego *Classes humaniorum Literarum* máiącego; częścią ná reparácyą i konserwácyą czternastu Kolonyi Akádemickich w Poznániu, w Pinczowie &c. ná wysyłánie Professorow do tych Kolonyi: ná práwá, ná Akty publiczne, i inne powszechne potrzeby Akádemii.

Prowenta in particulari Facultatum.

Facultas Theologica zámyka w sobie ogolnie *Doctores & Professores actu laborantes* 12. ktorzy *ex proventibus separatis destinatis pro mensa communi* máią stoł szczupły i ordynáryiny bárdzo, i procz stołu máią corocznie *ad dismembrandum* między siebie *in vim salariorum fl. Pol:* 9650.

Facultas Juridica zámyka w sobie Osob ośm. Tá *Facultas* ták *pro Mensa communi*, iako *ad dismembrandum pro salariis* tylko ma ná Rok wszystkiey intraty *fl. Pol: circiter* 4222.

Facultas Philosophica iak w liczbie osob nayokazálsza, ták w intratách swoich nayuboższa. Zámyka w sobie nayprzod *in gremio Universitatis* będących, i w Kollegiach Doktorow mieszkáiących 16. ktorzy stoł szczupły máią. Skłáda się potym z kilkunastu Doktorow w Kollegiach niemieszkáiących, ná *salaria* tym wszystkim *universim* nie ma *Facultas* więcey intraty ná Rok, tylko *fl. circiter* 1650.

In

In hac Facultate continetur Mathesis. Fundácyą swoię winná *Miechowicie* i *Brockiemu* Akádemikom. Powinnáby tá czynić *circiter Aureos* 120. ále teraz tylko *participant fl*: 181. Z tey kwoty *ad mentem* Fundatorow uczącym się Mátemátyki *distribuuntur fl.* 35. *pro comparandis Libris & instrumentis Mathematicis fl.* 35. á reszta *fl.* 111. idzie ná *salaria* Professorow Mátemátyki, ktorych iest 12. *varias partes Matheseos* tráduiących.

In tanta egestate pierwsi *Professores Matheseos* podszewkę nieiaką máią szczegulnie tylko z wydáwánia kálendarzow, á *reliqui vere esuriunt.*

Facultas Medica niegdyś sześciu Doktorow máiąca, dzisiay z dwow tylko złożona, ále i ná tych intratą niewystarczáiąca.

Opátrzyli *hanc Facultatem* sámiż Akádemicy *Medicinæ Doctores*, rożne czyniąc fundácye, ktore powinnyby im importowáć *circiter fl.* 4120. ále teraz z nich *Medici participant* tylko *fl.* 270. i *præterea* ieden z nich mieszka w kámienicy ná to kupioney, áżeby *titulo* mieszkánia Medyk *gratis* kurował wszystkich ubogich Studentow.

Classes Literarum humaniorum, to iest *Dialectica*, *Rhetorica*, *Poësis* i *Grammatica* máią Professorow sześciu, ná tych *salaria* nie mász więcey ná rok z fundácyi *ad dismembrandum*, tylko *fl. Pol*: 710. á i te często nie dochodzą dla zátrzymánych ná Dobrách czynsow.

Máią

Máią wſzyſcy Akádemicy *Corpus Univerſitatis* ſkłádáiący akcydentalne prowenta z niektorych Anniwerſarzow, ále bárdzo ſzczupłe: bo ledwie káżdy ná Rok *fl.* 50. z tego akcydenſu mieć może.

Primores Facultatum máią czáſem prowent akcydentalny od Promocyi i Doktorowánia, ále ten i nie káżdego Roku, i nie bárdzo znáczny bywa: ſłuży zá konſolácyą *Decanis & aliis Officialibus Facultatis.*

Tákie ſą, iak ſię dotąd opiſało, intraty *Univerſitatis Cracovienſis* i oſob *corpus* iey ſkłádáiących, ktore iak ſą niezmiernie niewyſtarczáiące, łátwe ieſt uznánie.

Przydáć to należy, że *Primores Facultatum Theologiæ & Juridicæ* ze czterech z pierwſzey, á ze trzech z drugiey máią *ſufficientiam & boneſtatem, ex quo* posiadáią *Beneficia* do Kathedr ſwych przyłączone, iako to Kánonie Krákowſkie, Prelatury Kollegiat, i niektore Párafialne. Ale i ci nie máią nic nád to, zważywſzy obligácyą uczciwego pożycia i repáracyi Kościołow, ktorych ſą Rządcámi. A tego tákowego chlebá káwałká doſtáć nie może, chybá *circiter* czterdzieści lat w Akádemii prácuiąc. Słuſzność wyciąga, áżeby ſtárgáwſzy zdrowie miał ná koniec wygodę do zásilenia ſtárości.

Inni

Inni záś prawie wszyscy *de gremio Facultatum* będący máią wprawdzie *splendidos titulos* Prelatur, Kánonyi w Kollegiatách Krákowskich Wszystkich Swiętych, Swiętey Anny, Swiętego Michałá, Swiętego Ierzego, ále z nich bárdzo mało, á częściey żadnego pożytku nie pártycypuią, z przyczyny; ták oryginalney fundufzow szczupłości, iako po większey części zágubienia onych do windykácyi niepodobnego.

Zdáią się przeto bydź rzeczy do podziwienia i zbudowánia, że przy ták nikczemnych dochodách prácuią *pro publico* Akádemicy (á przyznáć należy że usilnie *in sua sphæra*) sustentuiąc łáknące życie iedni *patientiâ*, drudzy *parsimoniâ*, á máła ich część podszewką *Beneficiorum externorum*, á do ták szczupłey sytuacyi przywięzuie ich prawie sam *amor Literarum*.

Potym, że ciż Akádemicy zebránym *per parsimoniam* groszem bárdzo znácznych náczynili fundácyi, między innemi ná wyżywienie ubogich Studentow fundácye *Borkány* názwáne, Million kápitału máiące, rożnemi czásy poczynione, od ktorych pochodzące *census* między ubogich Studentow *distribuuntur*.

Ale te wszystkie fundácye doznáły powszechney w Krolestwie klęski, ponieważ *consi-*

consistebant ná summách po rożnych Dobrách lokowánych. Wiele ich tedy nayprzod *lapsu sæculorum* przepádło, naywięcey záś *ob vicissitudines Monetæ* poniszczáło. Zapisy bowiem stáre *Marcas* wyznáczáiące rozumiały *Marcas, Argenti puri*, z ktorych káżda wartáłá *Aureos* 4. á teraz zá táką grzywnę płácą groszy miedzianych 48. I ták Cło Krákowskie Filozofom grzywien sto przez WŁADYSŁAWA JAGEŁŁA náznáczonych wypłacáiąc, zamiast *Aureorū* 400. (ktorych tákowe grzywny wartáły) płáci *fl.* 160 zá káżde Czerwone złote 4. groszy miedzianych 48. ráchuiąc. Złote w stárych zapisach inną iak teraz proporcyą do Czerwonego złotego miały; bo groszámi Prágkiemi, płáskiemi &c. ráchowáne były, ták że złoty ieden wartał Czerwonego złotego (iak *circa Annum* 1496.) potym mniey &c. Tákowych stárych zapisow iest bárdzo wiele, ále wiek nász dzisieyszą tákowym złotym kurrencyą *imposuit*, to iest, groszy miedzianych 30. i ták od 1000. złotych stárych (ktore *valebant* blisko *Aureos* 1000) przychodzi teraz, i to, gdy podług surowey spráwiedliwości, złotych teráznieyszych 70. ále ordynáryinie *per medium*, á bárdzo często *per medium medii*: i ták, zámiast *Aureorum* 70. ktoreby uczciwą Professorá sustentácyą spráwić mogły, płácą Zł: 70. lub 35. álbo 17. á i tych odrobin przez lat kilká czekáć trzebá. Tákowych záś

redu-

redukcyi monet okázyą ſą Sądow kráiowych Dekreta, ták ie redukuiące, á z nich pochodzący wieku zwyczay. Tym ſpoſobem intraty *omnium Facultatum* pomnieyſzone, bo wſzyſtkie ſtáre zapiſy máią, teraz zwyczáiem dzisieyſzym redukowáne, á wiele tákowych zapiſow znayduie ſię náwet ná Zupach Wielickich i Bocheńſkich, práwnie uczynionych. Biorąc w powſzechności *omnium Facultatum, Contuberniorum, Scholarum & fundationum* Akádemii: ſtráty z tego zrzodłá *variationis* monet wypływáiące, wielkich kapitałow zgubę widzieć można. *Borkany* ſame czyli fundacye ná wyżywienie Stutentow, konſiderowáne przez proporcyą ſtárych pieniędzy do dzisieyſzych, przeſzło Milliona kápitału złotych teráznieyſzych mieć powinny, á czynſzu od nich *provenit* tylko teráznieyſzey Monety 12425. á i to znieſkończonym ſtárániem windykowáć trzebá.

Po opiſanym krotko ſtanie intrat Akádemickich, gdy *de Statu Perſonali Academicorum* námienić co potrzebá, przyznáć należy, że ſię znáyduią wielkie *ingenia* wielka applikácya, wielka usilność w uczeniu, wielka do wſzyſtkich náuk *capacitas*, ále guſtu *Literaturæ hodiernæ* wcále brákuie i brákowáć powinno: bo ci *egeſtate preſſi* áni ksiąg dobrych mieć, áni obce Akádemie zwiedzieć, áni náwet z więkſze-

kſzemi w kráiu ludźmi wdáwać ſię mogą. A coż dopiero mowić *de Studio Mathematico*. Lubo ma ozdobne *ingenia*, bez inſtrumentow dyſtyngwowáć ſię nie może.

Wſzyſtkie tedy Sciencye w Akádemii dawnych ſię ſpoſobow z potrzeby trzymáć muſzą, przez co u myślących po dzisieyſzemu Akádemia *demereri inculpatur*. Ale gdy by tylko guſt teráźnieyſzy ſzrodkámi przyzwoitemi do niey był wprowádzony, wkrotceby przyſzłá do rownego naylepſzym Akádemiom luſtru, i mogłáby znowu produkowáć *Długoſzow*, *Kopernikow*, *Hozyuſzow*, *Kromerow &c.* *Zamoyſkich*, *Sulikowſkich &c.*

Teologiczne i Jurydyczne *Studia* doſyć chwalebnie w niey *traduntur*, bo w tych nie ták znáczną wieki ſpráwiły odmianę, i iakiekolwiek przecie máią ieſzcze intraty. *Matemátyka* i *Medycyna* nowey z gruntu fundácyi i nowych uczenia ſpoſobow przy opátrzeniu inſtrumentow potrzebuią.

Wizytá teráźnieyſza ieſzcze ſię do punktu reformacyi nie zbliżyłá, dwie bowiem ieſzcze *continuantur* roboty. *Pierwſza*. *Reviſio Archivi*, z ktorey ſię może pokazáć, ieżeli *Univerſitas* nie ma iakie *avulſa*, lub praw do iakowych teraz i nieznánych fundácyi, á to *Archivum* wielkie niedoſyć regularnie trzymáne. *Druga*. Uregulowánie Oekonomyi w wioſkách Akádemii, i w Beneficyach iey inkorporowánych.

Jeżeli bowiem pokaże się sposobność podwyższenia intrat, będzie máterya nowych ordynácyi, do ktorych iako nayporządniey i naypożyteczniey uczynienia zásiągam *pro norma* obcych sławnieyszych Akádemyi, przeto teraz się tylko stan Akádemii w tym krotkim opisaniu námienia, á w czásie proiekta do reformy podádzą się.

Ale myśl samá nie będzie mogłá wyrobić wszystkich srzodkow do Reformy lustr Akádemii i chwałę Narodowi przynieść zdolney, potrzebá do tego dziełá choyney Pánuiącego pomocy. Otaczáią dzisiay Tron Krolewski Muzy, szánuiąc Berło w ręku Naymędrszego Królá, á to samo dosyć ufności czyni, że Pan, Wielki Náuk Miłośnik zá godne Krolewskich myśli i kosztow osądzi usiłowánie, áby Akádemia Krákowska sławna owá Náuk Mátká, przez choyność i opátrzenie Pánuiącego do powinney chwały przyszłá. Słynie z nią od wiekow wielkich KAZIMIERZOW i JAGEŁŁOW Imie, ktorzy iey początek dáli: rownie słynąć będzie STANISŁAW AUGUST, gdy iey lustr przywroci, i słusznie u Swiatá uczonego obok z *Augustem Rzymskim* zá Protektorá w odległey potomności szánowány będzie.